

ОЩЕ ЗА НАДПИСА ВЪРХУ ЛАМПА ОТ РИМСКАТА ЕПОХА ОТ КАЗАНЛЪШКИЯ МУЗЕЙ

Богдана Лилова

В най-голямата група лампи от римската епоха в колекцията на музея в гр. Казанлък има представители на лампи с фигурална декорация (т. нар. Bildlampen) и фабрични лампи (т. нар. Firmlampen), които са подражание на вносна продукция от местни производствени ателиета (Лилова 2001, 517).

Предмет на тази работа е лампа с инв. № МИК А_{II} 708, Исторически музей Казанлък, изработена в калъп (Чичикова 1950). Тя е с размери: диаметър 6 см; височина 2,4 см и дължина 8,1 см. Принадлежи към тип XXI, вариант 4 – лампи със сърцевиден фитилник, по класификацията на Кузманов (Кузманов 1992, 21–26). Дискът е украсен с релефна фигура на орел наляво, с разперени крила, има малък отвор за масло, изместен от центъра под дясното крило на птицата. Той е отделен от плещите с дълбок релефен пръстен. Фитилникът е сърцевиден. Плещите са украсени с плетеница от растителен орнамент. Има високо издигната лентеста дръжка, а дъното е равно и очертано с релефен пръстен. Върху него, в кръглото пространство, е изписан надпис в два реда:

R H
/R? или P?/ OC

Паралел на лампа с такава марка не ни е известен.

Датира се към края на II – началото на III в. и е местно подражание на италиейски по произход лампи, които в края на периода от съществуването си стават с по-груби изображения (Лилова 2001, 518).

След публикуването на екземпляра възникна интерес у специалистите към надписа, което беше повод за опит за неговото уточняването.¹

При първоначалните ми проучвания, направени преди повече от 10 години, надписът на дъното на лампата интерпретирах като марка на производителя. Неизвестният произход на находката, постъпила в музея на гр. Казанлък още по времето, когато директор е Чудомир, не подпомага интерпретирането на надписа. Затова единствено може да се опрем на доброто му разчитане. След качествено направената снимка на дъното на лампата вече ясно се разчетоха изписаните букви (**Обр. 1**). Те са неравномерно издраскани с острие преди изпичане на лампата и имат различна големина и дълбочина. Ясно се чете *RH* на първия ред и *POC* на

Обр. 1.

част, изписана с права, косо поставена черта, силно пречупена в края, през един дълъг период от време – от II в. пр. Хр. до IV в. сл. Хр. (Федорова 1976, обр. 95, обр. 69, обр. 55, обр. 53).²

Латинският надпис върху дъното на лампата от Казанлък потвърждава направеното вече заключение за местно подражание на италийска по произход лампа. В предишната публикация той се тълкува като неизвестна марка и до момента в научната литература подобна не ни е позната. Затова сме склонни да смятаме, че това по-скоро е осветителен надпис и по-малка е вероятността той да означава името на собственика или марката на производителя. Изображението на орел върху диска подкрепя мнението да определим надписа като осветителен. Що се отнася до вече предложената датировка – края на II – началото на III в., няма основание тя да бъде променена. В доказателство се явява и начинът на изписване на буквата *P*.

Къде е била изработена лампата, в коя провинция – Тракия или някоя друга, за сега трудно можем да определим.

БЕЛЕЖКИ:

¹ В първоначалната публикация е посочен надписът, като е отбелязана несигурно разчетената буква. Интересът към него от страна на проф. д-р Димитър Бояджиев се породил във връзка с бележките на проф. М. Чичикова, според която този паметник вече е бил обект на нейното внимание и е разчетен като Резос.

² Обр. 95 – печат от Рим, 123 г., който е най-точен паралел на изписване на буквата; обр. 69 – надпис от Италия, I в.; обр. 55 – надпис от Мизена, до Неапол, I в.; обр. 53 – надпис от Сигния, Италия, I в.

ЛИТЕРАТУРА:

Кузманов 1992: Г. Кузманов. Антични лампи. София, 1992.

Лилова 2001: Б. Лилова. Антични лампи от Казанлъшко. – В: Палеобалканистика и старобългаристика. Втори есенни международни четения "Професор Иван Гълъбов", В. Търново, 2001, 515–531.

Чичикова 1950: М. Чичикова. Калъпи за антични глинени лампи от Мизия. – ГНАМПл., кн. II, София, 1950, 149–157.

Федорова 1976: Е. Ф. Федорова. Латинские надписи. Москва, 1976.

MORE FOR THE INSCRIPTION ON A LAMP FROM THE ROMAN AGE FROM THE KAZANLUK MUSEUM

BOGDANA LILOVA

(Summary)

The paper presents an inscription on the bottom of a Roman lamp made in a mould and decorated with figured ornaments (so-called Bildlampen). The decoration on the disk has an embossed figure of an eagle facing left, with spread wings, with a small opening for the oil somewhat off the center. The disk is separated from the shoulders by a deep relief ring, and the wick-nest is heart-shaped. The shoulders are decorated with an interlaced vegetative design. Judging by the letters which have already been deciphered, it has been concluded that is a dedication inscription on a lamp of provincial origin from the Roman epoch.